

RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTER FINANSÓW

Warszawa, dnia 28 maja 2014 r.

GABINET MARSZAŁKA SENATU

wpłynęło dn. 30.05.2014r.

nr 2358 podpis M. Połci

FN/ FN1/0602/14/OLT/RD-49269/2014

SEKRETARIAT
Biura Prac Senackich

Pani

Bogdan Borusewicz 3526

Marszałek Senatu RP

Wpłynęło dn. 30.01.14 zał. podpis

Szanowny Panie Marszałku,

Nawiązując do pisma nr BPS-043-53/2314/ z dnia 28 kwietnia br., przy którym przesłano oświadczenie złożone przez Senatora Ryszarda Knosalę podczas 53. posiedzenia Senatu, dotyczące rozszerzenia kompetencji sądu w postępowaniu o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu, uprzejmie przekazuję następujące wyjaśnienia. Jednocześnie informuję, iż mając na uwadze, że propozycja przedstawiona w oświadczeniu senatorskim odnosi się do obowiązującej procedury sądowej, Ministerstwo Finansów zasięgnęło opinii resortu sprawiedliwości w sprawie.

Ustawodawca przyznał bankom prawo do wystawiania bankowych tytułów egzekucyjnych (bte), przy czym zasady, warunki i tryb, w jakich mogą one realizować to uprawnienie, są wyraźnie sprecyzowane w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe, dalej „Prawo bankowe” oraz w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego (k.p.c.). Trzeba podkreślić, że wystawienie bankowego tytułu egzekucyjnego na podstawie ksiąg banków lub innych dokumentów związanych z dokonywaniem czynności bankowych oraz nadanie mu sądowej klauzuli wykonalności obwarowane jest wieloma ograniczeniami i wymogami. Wśród podstawowych przesłanek, których spełnienie warunkuje wystawienie bankowego tytułu egzekucyjnego, należy wymienić: wymagalność roszczenia banku, tj. upływ terminu spłaty zadłużenia i występowanie opóźnienia w spłacie należności, uprzednia zgoda dłużnika na poddanie się egzekucji na rzecz banku, wyrażona w formie pisemnego oświadczenia, wraz z określeniem kwoty zadłużenia, do której może być wystawiony bankowy tytuł egzekucyjny oraz terminu, do którego bank może wystąpić o nadanie klauzuli wykonalności, możliwość skierowania bte przeciwko ściśle określonej grupie podmiotów, tj. przeciwko osobie, która bezpośrednio z bankiem dokonała czynności bankowej albo jest dłużnikiem banku z tytułu

zabezpieczenia wiarygodności banku wynikającej z czynności bankowej lub osobie, która przejęła dług wynikający z tej czynności. Bankowy tytuł egzekucyjny powinien zawierać dane określone w art. 96 ust. 2 Prawa bankowego (m.in. wysokość zobowiązań dłużnika wraz z odsetkami i terminami ich płatności, oznaczenie czynności bankowej, z której wynikają dochodzone roszczenia) oraz winien być opatrzony pieczęcią banku wystawiającego tytuł oraz podpisami osób uprawnionych do działania w jego imieniu.

Bankowy tytuł egzekucyjny spełniający powyższe wymagania merytoryczne i formalne wraz z załączonym oświadczeniem dłużnika o poddaniu się egzekucji może stanowić podstawę do wystąpienia przez bank do sądu o nadanie klauzuli wykonalności.

Należy podkreślić, że oświadczenie dłużnika o poddaniu się egzekucji jest ściśle związane z konkretną czynnością bankową, z której ma wynikać roszczenie stwierdzone w bankowym tytule egzekucyjnym. Oświadczenie o poddaniu się egzekucji nie ma więc charakteru abstrakcyjnego (jak np. weksel), lecz jest czynnością kauzalną, związaną z konkretną przyczyną prawną (w tym przypadku z konkretną czynnością bankową). Nie zachodzi więc możliwość posłużenia się oświadczeniem dłużnika o poddaniu się egzekucji w celu wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego obejmującego należności wynikające z innych czynności bankowych niż te, w związku z którymi zostało ono złożone. Powyższe wynika z treści art. 97 ust. 1 Prawa bankowego, zgodnie z którym nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu możliwe jest wyłącznie przeciwko osobie, która bezpośrednio z bankiem dokonała czynności bankowej (...) i która złożyła pisemne oświadczenie o poddaniu się egzekucji.

Sąd nadając bte klauzulę wykonalności bada dokumenty przedstawione przez wierzyciela (w tym treść tytułu egzekucyjnego i oświadczenia dłużnika o poddaniu się egzekucji). Podkreślenia wymaga, że sąd nie ogranicza się wyłącznie do formalnej kontroli zgodności treści tytułu z przepisem art. 96 ust. 2 Prawa bankowego. Z treści art. 786² § 1 k.p.c. wynika bowiem, że sąd bada, czy stwierdzona w tytule należność wynika z czynności bankowej, kontrolując w ten sposób treść konkretnego tytułu egzekucyjnego. Efektem tej kontroli będzie oddalenie wniosku o nadanie klauzuli wykonalności w razie ustalenia, że stwierdzona w tytule należność nie wynika z oznaczonej w nim czynności bankowej.

Sąd nadając klauzulę wykonalności bada, czy dłużnik poddał się egzekucji należności stwierdzonej w bankowym tytule egzekucyjnym, a co za tym idzie analizuje to, czy dłużnik

złożył oświadczenie o poddaniu się egzekucji należności z konkretnej czynności bankowej (art. 786² § 1 k.p.c.).

Wraz z wnioskiem o nadanie bankowemu tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności bank przedkłada sądowi dokumenty zawierające treść czynności bankowej oraz treść oświadczenia dłużnika o poddaniu się egzekucji. Sąd ma zatem podstawy do przeprowadzenia kontroli, czy złożone przez dłużnika oświadczenie o poddaniu się egzekucji dotyczyło czynności, z której wynikają należności stwierdzone w konkretnym bankowym tytule egzekucyjnym. Tym samym sąd nie nada klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu obejmującemu należności wynikające z określonej czynności w oparciu o oświadczenie o poddaniu się egzekucji, które zostało złożone do innej czynności bankowej lub też zostało złożone *in blanco*. Opisane wyżej elementy oświadczenia dłużnika o poddaniu się egzekucji mają charakter obligatoryjny, co oznacza, że brak któregokolwiek z nich uzasadnia odmowę nadania klauzuli wykonalności przez sąd i uniemożliwia bankowi prowadzenie egzekucji.

Należy podnieść, że w polskim systemie prawa występują też inne tytuły egzekucyjne oparte na oświadczeniu dłużnika o poddaniu się egzekucji. Są to akty notarialne wymienione w art. 777 § 1 pkt 4–6 k.p.c. W zakresie świadczeń pieniężnych są to akty notarialne, które powinny zawierać oznaczenie wysokości zobowiązania dłużnika poprzez wskazanie konkretnej kwoty (art. 777 § 1 pkt 4 k.p.c.) lub też oznaczenie kwoty, do której dłużnik jest zobowiązany do zapłaty (art. 777 § 1 pkt 5 k.p.c.).

W przypadku bankowych tytułów egzekucyjnych, jak i tytułów egzekucyjnych opartych na aktach notarialnych, nie można wykluczyć w praktyce takich sytuacji, kiedy to wierzyciel uzyska klauzulę wykonalności na tytuł obejmujący świadczenie, które w rzeczywistości nie istnieje (na przykład wierzyciel domaga się nadania klauzuli wykonalności w granicach pierwotnego zobowiązania, a zobowiązanie to zostało wykonane w całości lub w części). W takim przypadku dłużnik, niezależnie od tego, czy tytułem egzekucyjnym jest akt notarialny, czy bankowy tytuł egzekucyjny, może skorzystać z takich samych, przewidzianych przez przepisy Kodeksu postępowania cywilnego, środków obrony, tj. m.in. powództwa o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności wraz z wnioskiem o udzielenie zabezpieczenia poprzez zawieszenie postępowania egzekucyjnego. Wskazać trzeba, że obowiązujące unormowania prawne, pozwalające sądowi na zabezpieczenie powództwa dłużnika o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego poprzez zawieszenie postępowania egzekucyjnego (art. 755 § 1 pkt 3 k.p.c.), wystarczająco chronią interesy dłużnika. Uwzględnienie wniosku o

zabezpieczenie nie jest uzależnione od spełnienia przez dłużnika szczególnych wymogów, gdyż niezbędne jest jedynie uprawdopodobnienie roszczenia oraz interesu prawnego w udzieleniu zabezpieczenia.

W przypadku wystawienia przez bank bte dłużnik nie jest pozbawiony środków ochrony prawnej. Może bowiem formułować tak zarzuty formalne, jak i merytoryczne – pierwsze w postępowaniu o nadanie klauzuli wykonalności, natomiast drugie w związku z nieuzasadnioną egzekucją sądową. W tym drugim przypadku dłużnik może skorzystać z powództwa przeciwegzekucyjnego (art. 840 k.p.c.), powództwa o ustalenie istnienia lub nieistnienia prawa lub stosunku prawnego (art. 189 k.p.c.), powództwa o odszkodowanie przeciwko bankowi (art. 415 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny). Te instrumenty procesowe stwarzają możliwości nie tylko „zablokowania” egzekucji toczącej się w oparciu o bte, ale także dopuszczają możliwość żądania rozstrzygnięcia merytorycznie sporu o prawo.

Podkreślić należy, że regulacje dotyczące bankowego tytułu egzekucyjnego (wcześniej bankowego tytułu wykonawczego) były przedmiotem oceny Trybunału Konstytucyjnego, w których Trybunał dwukrotnie uznał samą instytucję bankowego tytułu egzekucyjnego za zgodną z Konstytucją. W ostatnim wyroku z dnia 26 stycznia 2005 r., sygn. akt P 10/04, Trybunał m.in. stwierdził, iż nie ulega wątpliwości, że regulacja Prawa bankowego, dopuszczająca możliwość wystawienia przez banki własnych tytułów egzekucyjnych, nie zamyka drogi do sądu, a więc do domagania się przez dłużnika merytorycznego rozpatrzenia sprawy. Powództwo przeciwegzekucyjne przewidziane w art. 840 k.p.c. oraz powództwo o ustalenie istnienia bądź nieistnienia prawa lub stosunku prawnego są wystarczającymi instrumentami prawnymi chroniącymi dłużnika. Wyżej wymienione instrumenty stwarzają dłużnikowi możliwość nie tylko zablokowania egzekucji prowadzonej na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego, ale także dopuszczają możliwość żądania rozstrzygnięcia sporu merytorycznie. Jeżeli natomiast okaże się, że egzekucja została przeprowadzona na podstawie bezprawnie wystawionego tytułu egzekucyjnego, dłużnik dysponuje możliwością wystąpienia przeciwko bankowi z roszczeniem odszkodowawczym. Trybunał stwierdził również, że odejście w określonych normatywnie sytuacjach od typowego, klasycznego modelu ochrony sądowej nie może być traktowane jako przejaw naruszenia konstytucyjnych gwarancji do sądu.

Należy zauważyć, że instytucja bte przyczynia się do skuteczniejszego niż w drodze sądowego postępowania cywilnego egzekwowania przez banki wierzytelności, a przyznanie bankom

takiego uprawnienia zwiększa bezpieczeństwo udzielanych kredytów, jak również depozytów zgromadzonych na rachunkach bankowych.

Odnosząc się do przedstawionego w oświadczeniu senatorskim postulatu zmian przepisów o postępowaniu w przedmiocie bankowego tytułu egzekucyjnego, zmierzających do nałożenia na sąd obowiązku badania, czy roszczenie objęte przedmiotowym tytułem faktycznie przysługuje bankowi, należy wskazać, że postępowanie klauzulowe powinno charakteryzować się ograniczonym zakresem kognicji sądu. Tak więc w ramach tego postępowania sąd nie powinien dokonywać oceny istnienia i zasadności roszczenia wierzyciela ani obowiązku dłużnika stwierdzonych w tytule egzekucyjnym, ani też prowadzić postępowania dowodowego na ogólnych zasadach postępowania rozpoznawczego. Wymienione okoliczności mogą natomiast stanowić podstawę powództwa opozycyjnego dłużnika w oparciu o art. 840 k.p.c.

Z przedstawionych wyżej względów nie jest wskazane podejmowanie działań legislacyjnych w kierunku, o którym mowa w oświadczeniu Pana Senatora Ryszarda Knosali.

Z upoważnienia Ministra Finansów
PODSEKRETARZ STANU

Wojciech Kowalczyk

Do wiadomości:

1. Departament Spraw Parlamentarnych w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
2. Biuro Ministra – w miejscu
3. odpowiedzi@senat.gov.pl